تعدد ادله اثباتی تعیین روز اول ماه و تخییر بدوی حاکم شرع برای حفظ میقاتیت

(9:39)

شاگرد: لحظه غروب را برچسب میزنیم، اما غروب ما، ساعت سه بعد از ظهر جای دیگر است. ده صبح جای دیگر است. روی این مبانی که تسلکوپ کافی است و رویت با چشم عادی لازم نیست و وحدت آفاق هم معتبر نیست، یعنی تا از تحت‌الشعاع خارج شده اول ماه شده، حالا میخواهیم بگوییم فردا اول ماه مبارک رمضان است. اما اول غروب ما، ده صبح یک جا است، سه بعد از ظهر یک جا است، به آنها چه میگوییم؟ کسی که دو بعد از ظهرش هست، چه زمانی ماه رمضانش هست؟

استاد: روی مبانیی که در کتاب فرمودند که اول ماه، لیلة القدر و اینها نوعی است، عرض میکنم.

شاگرد: روی مبانی ای که خودتان جلو رفتید. یعنی کار بند به رویت نیست.

استاد: اگر شما میخواهید برای کل کره تقویم بدهید، این یک جور است. اما ایشان که از این بحث خارج شدند .

شاگرد: روی این مبانی که رویت با تلسکوپ کافی است و ماه از تحت‌الشعاع خارج شد و اول ماه شد، خب ما ندیدیم ولی در آن طرف آمریکا دیدند، اول شب آنها است، ولی در جای دیگر ده صبح است و یکی شش بعد از ظهر است. ماه رمضان هر کدام از اینها روی مبانیی که قبلاً فرمودید به چه صورت میشود؟ اوّلاً رویت با تلسکوپ کافی است، ثانیاً اول ماه بند به این منطقه و آن منطقه نیست، روی این مبنا بفرمایید.

استاد: بله؛ روی این مبنا وقتی لحظه پدیده سماوی محقق شد، میگوییم حرکت ماه جدید برای قمر شروع شده، و زمان از حیث لحظاتش لحظات ماه جدید است، اما امروز چه روزی است؟ میخواهیم امروز را برچسب بزنیم و بگوییم امروز روز اول است. حضرت فرمودند «فهذا الیوم من شوال». قبل از زوال دیدی، «فهذا الیوم من شوال». میخواهیم برچسب بزنیم. اینجا چه کار کنیم؟ عرض من این بود که چون یوم و شبانه‌روز، قطعات باالذات حرکت وضعی ِزمین است، نه حرکت دورانی ِقمر به دور زمین، ثبوتا چند جور میتوانیم برچسب بزنیم. ادله اثباتیه کدام را میگوید؟ آلآن برای بلد چه کار کنیم؟ قبل از زوال دیده‌اند اما قاطع هستیم که دیشب نبوده. اینجا چه کار کنیم؟ روی مبانی کسی مثل مرحوم سید که میگوید حتماً باید دیشب ببینیم، میگوییم خب دیشب ندیدیم فلذا شب اول نیست. اما کسی که از روایات قبل از زوال استفاده، اولین روز را میفهمد؛ آلآن هم در منهاج

الصالحین خیلی فتوا داریم. جلوتر هم عرض کردم؛ چند نفر از مُفتین می‌گویند اگر قبل از زوال دیدی مجزی است؛ نمی‌گویند اگر قبل از زوال دیدی حتماً باید دیشب هم باشد تا مجزی باشد. طبق نص، اول ماه می‌شود. پس برای اینها چند گزینه داریم که با ادله اثباتیه به چه صورت می‌شود.

سؤال این است: اگر محمل روایات را یکی بگیریم و ناظر به یک مقصود و وجه ثبوتی بگیریم، جمع می‌کنیم. - من اینها را عرض کردم که مبنای سید بود - اما اگر بگوییم خود همین روایات از حیث انشاءِ وحدانی تعارض دارند، و نمی‌توانیم همه اینها را با هم اجرا کنیم؛ طریقیت به یک مقصود ندارند؛ چند مقصود دارند؛ روی قبل از زوال مقصودی را می‌فرماید که روایت «صم للرویه» در وقت غروب، آن را نمی رساند. دو تا هستند. اگر به این صورت شد، چطور حل کنیم؟ می‌گوییم اصحاب اعراض کرده‌اند! بله دو روایت هستند که معارض هستند اما چون معمول به نیست و مورد اعراض اصحاب است، این را کنار می‌گذاریم و غروب را می‌گیریم. ممکن است بعداً شما بحث کنید و بگویید اعراض اصحاب از باب کاشفیت از حکم مسلم مستقر متوحد نزد شیعه نبوده، اعراض اصحاب از اُنس‌شان و از مطالب کلاسیک بوده. و این که دو انشاء در اینجا نمی‌شود. اگر طبق ضوابط تعارض، بگویید «اذن فتخیّر»، ثبوتاً دو وجه ممکن است که دلیل اثباتی هم دو وجهش را می‌گوید. همچنین گفتید عند التعارض، اعراض اصحاب در اینجا را کاسر نمی‌دانید، در اینجا می‌گوییم که مخیّر هستیم. حال چه کار کنیم؟ آن چه که می‌دانیم برای شارع بسیار مهم است، عدم تشتت است. حتماً می‌قاتیت برای او مهم است. با ملاحظه اغراض شارع از می‌قاتیت اهله و امثال اینها، ولو در ادله اثباتیه می‌گویید مخیّر هستید، اما مخیر نه یعنی کل فرد فرد من المومنین مخیّر باشند؛ یکی این را انتخاب کند و دیگری آن را، بلکه مثل تخییر بدوی مخیّر هستید. یعنی اگر حاکم شرع قرار است با مجموع ادله برای کل مسلمین حکم کند، بتواند دو وجه را در نظر بگیرید و بگوید این ماه را طبق این روایت اعلام می‌کنم. طبق چیزهایی که خود حاکم شرع برای مصلحت می‌قاتیت امت اسلامیه در نظرش است. در اینجا نمی‌توان گفت خلاف شرع کرده، چرا؟ به‌خاطر این‌که ثبوتا چند وجه ممکن است و اثباتا هم ادله تعارض کرده‌اند، اعراض اصحاب هم طوری نیست که دیگری را از حجیت بیاندازد. لذا دو وجهی می‌شود.

بازبینی #2
ایجاد شده 29 ژانویه 2026 15:19:39 توسط ... .
به روزرسانی شده 29 ژانویه 2026 15:21:02 توسط ... .